

Guidelines For Developing 21st-Century Skills Based on The Threefold Training of Small School Administrators Under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1

Ilada Sripiaw^{1*} and Phrakhruwuttichaikarnkosol²

¹ Master of education program in education administration, Faculty of education, Mahamakut buddhist university, Thailand

² Faculty of education, Mahamakut buddhist university, Thailand

* Corresponding author. E-mail: iladowj@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the 21st-century skills of administrators of small schools; 2) draft guidelines for developing 21st-century skills based on the Threefold Training (Trisikha) for administrators in small schools; and 3) evaluate the accuracy, appropriateness, and feasibility of the guidelines for developing 21st-century skills based on the Threefold Training (Trisikha) for administrators in small schools. The study employed an Explanatory Sequential Mixed Methods Design. Quantitative data were collected and analyzed first, followed by qualitative data collection and analysis to explain and expand the quantitative findings, thereby providing a more comprehensive understanding of the research results. The sample consisted of 155 teachers from small schools under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, along with 9 experts and 5 experts evaluating the guidelines. Both quantitative and qualitative research methods were employed. Research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and appropriateness evaluation forms. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Interview data were analyzed using content analysis. The research findings showed that: (1) a study of the 21st-century skills level of administrators in small schools found that the overall and individual aspects were at a high level; (2) the guidelines for developing 21st-century skills based on the Threefold Training (Trisikha) for administrators of small schools revealed five areas. The research instrument consisted of five dimensions of 21st-century leadership skills, namely: 1) visionary leadership skills, 2) analytical and creative thinking skills, 3) interpersonal skills, 4) technology and digital literacy skills, and 5) communication skills. These guidelines clearly align with the Threefold Training. (3) The evaluation of the accuracy, appropriateness, and feasibility of the guidelines for developing 21st-century skills based on the Threefold Training (Trisikha) for administrators in small schools under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 showed that, overall, the accuracy, appropriateness, and feasibility were at the highest level.

Keywords: Guidelines for developing 21st-century skills based on the Threefold Training (Trisikkha), Small schools, Educational Administration

แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ไอลดา สีเปี้ยว^{1*} และ พระครูพัฒนชัยการโกศล²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: ilodawj@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก (2) เพื่อร่างแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และ (3) เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณก่อน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายและขยายผลให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า (1) ศึกษาในระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (2) แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 5) ทักษะด้านการสื่อสาร แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาอย่างชัดเจน (3) ผลการประเมินความถูกต้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความถูกต้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา, โรงเรียนขนาดเล็ก, การบริหารสถานศึกษา

© 2026 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และกระแสดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาในฐานะองค์กรพื้นฐานในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องก้าวข้ามการบริหารรูปแบบเดิมสู่การเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์, 2566) ทักษะสำคัญที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม ทักษะทางวิชาการและการจัดการเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการนำพาองค์กรให้ยั่งยืน แต่ต้องควบคู่ไปกับทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเผชิญกับความท้าทายของสังคมสมัยใหม่ (ธัญญา ปัญสังกา, 2565)

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตความเสื่อมถอยทางจริยธรรมอย่างรุนแรง ซึ่งลามไปถึงสถาบันการศึกษา (นิลาวรรณ ดงสิงห์, 2566) ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่าง “คดีผู้อ่านนวยการขนมจีนราดน้ำปลา” ที่สะท้อนถึงการขาดธรรมาภิบาล ความบกพร่องในการบริหารงบประมาณ และความไม่โปร่งใสในสถานศึกษาขนาดเล็ก เหตุการณ์นี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นว่า หากผู้บริหารขาดความรับผิดชอบและขาดการปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรม ย่อมส่งผลกระทบโดยตรง

ต่อสวัสดิภาพของผู้เรียนและความเชื่อมั่นของชุมชน ปัญหาเหล่านี้ตอกย้ำความเปราะบางของระบบตรวจสอบและกระตุ้นให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารให้มีความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักการบริหารสมัยใหม่

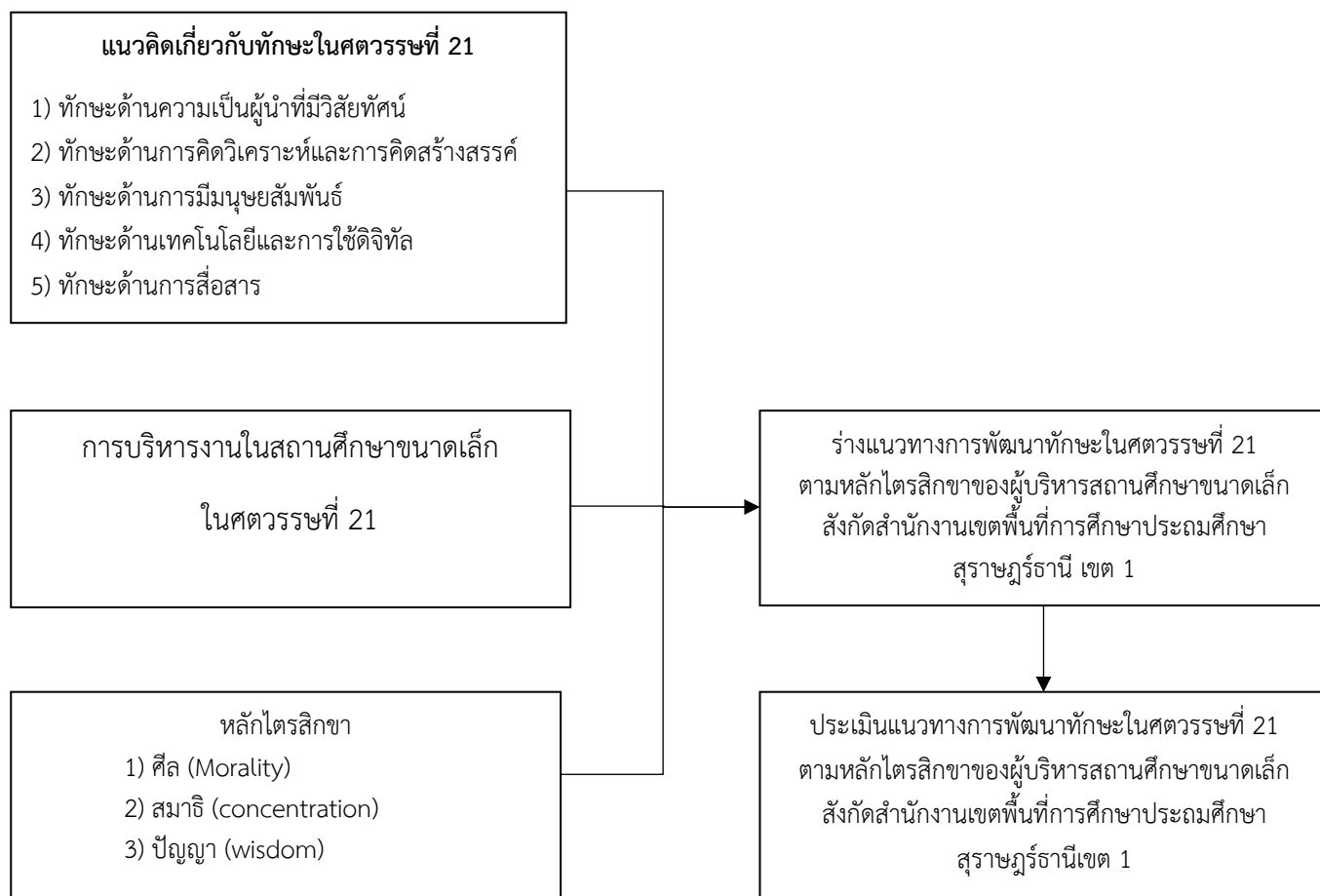
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาอย่าง “ไตรสิกขา” (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหลักการพัฒนามนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ จากสภาพการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่ายังคงมีความท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การควบคุมตนเอง การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาจึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม มีสมาธิในการเรียนรู้ และมีปัญญาในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อร่างแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสังเคราะห์ มีทั้งสิ้น 28 องค์ประกอบ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูง (ตั้งแต่ 7 ขึ้นไป) ได้องค์ประกอบจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 5) ทักษะด้านการสื่อสาร จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา และงานวิจัยที่ได้เสนอไว้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้สังเคราะห์องค์ประกอบจากงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช (2564) ธีระ รุญเจริญ (2564) สุนิสา แพทย์พิพัฒน์ (2564) สัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2564) อติกาญจน์ ศรีสังข์ (2564) กิตติพงษ์ ทะสา (2565) มธุภาณี อิมบุตร (2565) ญัฐพล วัฒนาชัยมงคล (2565) ธณัฐชา ปัญส์กา (2565) สมบูรณ์ หวังไสยะ (2565) นิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) จันทิมา อามโกษ และสายสุตา เตียเจริญ (2566) สุนันทา ทักษิณธรรม (2565) คามิน คีรียูลือ (2566) วิวรรธน์ เชื้อจิตร (2566) พัฒนพงษ์ แสงพันธ์ (2566) สุพัตรา ผลประสาธ (2566) นิลาวรรณ ดงสิงห์ (2566) จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณก่อน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายและขยายผลให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 43 โรงเรียน 255 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 155 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามอำเภอ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์ ดอนสัก เกาะสมุย และ เกาะพะงัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย ศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 2 คน โดยคัดเลือกจากศึกษาธิการ วิชยฐานะชำนาญการพิเศษ พระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 รูป โดยคัดเลือกจากพระสงฆ์ที่มีวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาหรือด้านพระพุทธศาสนา ระดับมหาบัณฑิตขึ้นไป และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 6 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยทำการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ได้รับผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) ในรอบล่าสุด (รอบที่ 5) ระดับดีขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการในการประเมินแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทาง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยทำการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาวิद्यฐานะชำนาญการพิเศษ ที่บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมขอบข่ายนิยามศัพท์และนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3) นำเครื่องมือที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะและเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC) ความถูกต้องเหมาะสมและความครบถ้วนของรายการที่ถามในสิ่งที่ต้องการวัดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.5 ขึ้นไป ที่แสดงว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .988 และสามารถกำหนดระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญดังนี้

+1	เมื่อเห็นว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้
-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้

4) คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ขาดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อาจจะถูกตัดทิ้งไปหรือต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

7) นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ที่ผ่านการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1990)

8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาหลักการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

3) กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4) สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และนำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5) นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือ การวัดและประเมินผล การศึกษา หรือ การวิจัยการศึกษา เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลการพิจารณามาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อดังนี้

+1	เมื่อเห็นว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้
0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้
-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้

6) คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ขาดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อาจจะถูกตัดทิ้งไปหรือต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7) นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและทำการเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งและแก้ไขปรับปรุงให้เครื่องมือมีความ ถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

8) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

9) นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3.2 ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ถึงผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google form ถึงสถานศึกษาขนาดเล็ก แนบไปกับหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โดยทำเป็น QR Code

3.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพการใช้ทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ 2) แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิตามประเด็น ขององค์ประกอบ เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale) ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอข้อมูล ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับสภาพการใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ผลการศึกษาระดับสภาพการใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จำนวน 155 คน พบว่า ระดับสภาพการใช้ทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม ระดับสภาพอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $S.D. = 0.28$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการ คิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.02$, $S.D. = 0.51$) รองลงมา ด้านการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.88$, $S.D. = 0.68$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.86$, $S.D. = 0.63$) ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.86$, $S.D. = 0.57$) และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.86$, $S.D. = 0.57$) ตามลำดับ

2. ผลการวางแผนทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.1 ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (สัมพันธ์กับ “ศีล” และ “ปัญญา”)

ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ประเด็น แนวทางในการนำหลัก ศีล ได้แก่ 1) จัดประชุมวิเคราะห์ SWOT โดยใช้ข้อมูลดิบ (Raw Data) ที่ไม่ผ่านการปรุงแต่ง 2) จัดทำร่างวิสัยทัศน์แล้วนำเข้าที่ประชุมครูและคณะกรรมการ สถานศึกษา 3) ในทุกเป้าหมายที่ตั้งขึ้น ต้องตอบให้ได้ว่าเด็กจะเก่งขึ้น ดีขึ้น 4) ต้องวัดผลได้ และทำได้จริง 5) ผู้บริหาร ต้องเป็นคนแรกที่ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้

2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ (สัมพันธ์กับ “ปัญญา”)

ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ประเด็น แนวทางในการนำหลัก ปัญญาศึกษา ได้แก่ 1) การสืบค้นเหตุปัจจัยเชิงลึก 2) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์แบบพหุวิธี 3) การคิดเชื่อมโยงเชิงระบบ 4) การตั้งคำถาม เชิงวิพากษ์ 5) การสังเคราะห์ทางออกสู่การปฏิบัติ 6) จัดตั้งกระบวนการ “ทบทวนหลังการปฏิบัติด้วยใจเปิดกว้าง

2.3 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (สัมพันธ์กับ “ศีล” และ “สมาธิ”)

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประเด็น แนวทางในการมีวิธีสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยยึดหลัก ศีลสิกขา ได้แก่ 1) การสื่อสารด้วยปิยวาจา 2) การบริหารด้วยเมตตาธรรม 3) การยึดมั่นในความซื่อสัตย์และรักษาคำพูด 4) การปฏิบัติ อย่างยุติธรรมและเสมอภาค 5) การรับฟังอย่างตั้งใจด้วยท่าทีกัลยาณมิตร 6) พัฒนาระบบการ “กัลยาณมิตรนิเทศ และการฟื้นฟูความสัมพันธ์”

2.4 ทักษะเทคโนโลยีและดิจิทัล (สัมพันธ์กับ “ปัญญา” และ “สมาธิ”)

ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ประเด็น แนวทางในการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประยุกต์ใช้หลัก ปัญญา ได้แก่ 1) การเลือกใช้เทคโนโลยีฐานวัตถุประสงค์ 2) การยึดหลักความพอดีและคุณค่าตามบริบท 3) การเปลี่ยนเทคโนโลยีจาก “ความบันเทิง” เป็น “การสืบค้น” 4) การเสริมศักยภาพครูในการออกแบบการสอน 5) การสร้างความรู้เท่าทันและวิจารณ์ญาณดิจิทัล 6) ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้จากเดิมที่เน้นการรับถ่ายทอดเนื้อหา

2.5 ทักษะด้านการสื่อสาร (สัมพันธ์ครบ 3 สิกขา)

ทักษะการสื่อสาร ประเด็น แนวทางในการสื่อสารด้วย ศิล ได้แก่ 1) พูดความจริงด้วยใจที่เมตตา (Truth with Kindness) 2) ให้เกียรติในฐานะหุ้นส่วน (Respectful Partnership) 3) เปลี่ยนการ “จับผิด” เป็น “ช่วยกัน” (Solution over Blame) 4) โปร่งใส ไร้วาระซ่อนเร้น (Pure Sincerity) 5) ปักธงที่ “ความก้าวหน้าของเด็ก” (Student-First Intent) 6) ยึดถือหลัก “พูดจริง ทำจริง สื่อสารต่อเนื่อง” 7) วางระบบการสื่อสารที่ยึดหลัก “ความสัตย์จริงบนฐานของกาลเทศะและประโยชน์สุข”

3. ประเมินความถูกต้อง ความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมคิดและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, $S.D. = 0.19$) เมื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ รายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยี มีความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.34$) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $S.D. = 0.34$) ด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $S.D. = 0.38$) ด้านการสื่อสาร มีความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, $S.D. = 0.19$) และด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, $S.D. = 0.49$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และทักษะด้านการสื่อสาร ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา แพทย์พิพัฒน์ (2564) ที่พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

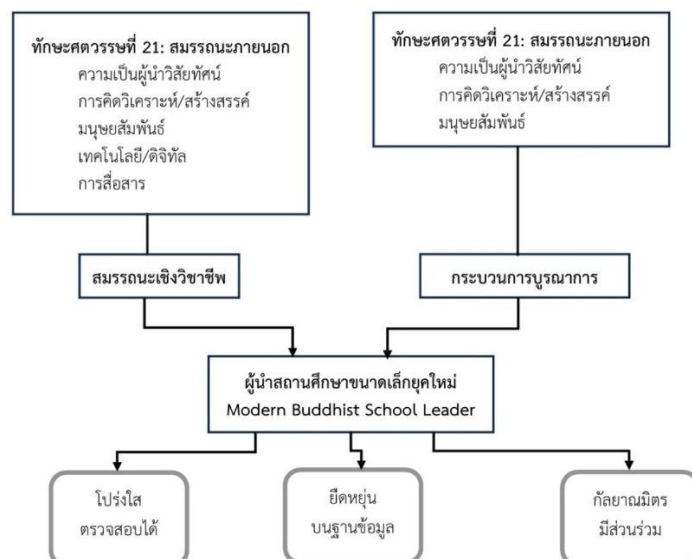
ผลการร่างแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า จากร่างแนวทางที่ได้ออกมาเป็น แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเน้นการสื่อสารที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้าใจร่วมกัน สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐพล วัฒนาชัยมงคล (2565) ที่ระบุว่า การสื่อสารเป็นทักษะหลักของผู้บริหารที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องกับ อีระ แสงรัตน์ (2566) ที่พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรโดยตรง และเมื่อพิจารณาเชิงพุทธ

บริหาร ทักษะการสื่อสารสัมพันธ์กับทั้ง ศิลและสมาธิ กล่าวคือ การสื่อสารต้องตั้งอยู่บนหลัก “สัมมาวาจา” คือ การพูดที่ถูกต้อง ไม่โกหก ไม่ส่อเสียด ไม่หยาบคาย และไม่เพ้อเจ้อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของศีล และต้องอาศัยสมาธิในการควบคุมอารมณ์และสติในการสื่อสาร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2568) ดังนั้น การพัฒนาทักษะการสื่อสารจึงเป็นการบูรณาการทั้งทักษะเชิงวิชาชีพและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสำเร็จขององค์กร

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีความถูกต้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมรายด้าน พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความเหมาะสมรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด และทักษะด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นแนวทางเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับทั้งหลักการบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่และหลักพุทธธรรม โดยมีความชัดเจนในเชิงแนวคิด กระบวนการ และการนำไปปฏิบัติจริงในบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าแนวทางดังกล่าวมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ แนวทางดังกล่าวได้ออกแบบให้ครอบคลุมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างครบถ้วน ทั้งด้านภาวะผู้นำ การคิดวิเคราะห์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยี และการสื่อสาร อีกทั้งยังมีการกำหนดกิจกรรมและแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ต้องการแนวทางที่ยืดหยุ่นและปฏิบัติได้จริง ผลการประเมินในระดับมากที่สุดทุกด้านยังสะท้อนว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารสถานศึกษาของไทยในปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารให้มีทั้งสมรรถนะและคุณธรรมควบคู่กัน โดยเฉพาะการนำหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มาเป็นกรอบในการพัฒนา ซึ่งช่วยเสริมสร้างทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาของผู้บริหารอย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับ มะลิวัลย์ จันทวนา (2567) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับ ศศิธร ฉิมสวัสดิ์ (2568) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสอดคล้องกับบริบทและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจึงจะเกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ธนัญญา คงเดช (2568) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทองค์กร จะส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาและความพึงพอใจของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยสามารถพัฒนาผู้บริหารให้มีทั้งความสามารถในการบริหารจัดการและคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาสะท้อนแนวคิดการพัฒนาผู้นำสถานศึกษายุคใหม่ที่บูรณาการทักษะศตวรรษที่ 21 เข้ากับสมรรถนะเชิงวิชาชีพและกระบวนการบูรณาการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นทักษะสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสาร กระบวนการดังกล่าวหลอมรวมเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคใหม่ที่ยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความยืดหยุ่นบนฐานข้อมูล และสร้างความร่วมมือแบบกัลยาณมิตรกับทุกภาคส่วน แนวทางดังกล่าวจึงไม่เพียงมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความยั่งยืนในบริบทของสังคมไทยอีกด้วย ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ควบคู่กับการสร้างแนวทางการพัฒนาที่บูรณาการหลักไตรสิกขา และการประเมินคุณภาพของแนวทางดังกล่าวในมิติของความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) อันประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สร้างขึ้นมีจำนวน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ “ศีล” แสดงออกผ่านความซื่อสัตย์สุจริตและความจริงใจในการสื่อสาร “สมาธิ” สะท้อนผ่านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการเลือกจังหวะเวลาในการสื่อสารอย่างเหมาะสม และ “ปัญญา” ปรากฏผ่านการพิจารณาผลกระทบของการสื่อสารที่มีต่อบุคคลและองค์กรอย่างรอบคอบและมีเหตุผล

ในส่วนของการประเมินแนวทางดังกล่าวโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีศักยภาพในการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 นำแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาไปบูรณาการกับแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (ศีล) การพัฒนาสติและการตัดสินใจอย่างรอบคอบ (สมาธิ) และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (ปัญญา) ควรส่งเสริมและรักษาระดับการพัฒนาทักษะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการแนวทางการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาเข้ากับแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมการมีสติในการบริหารงาน และการใช้ปัญญาในการตัดสินใจและแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับโดยจัดอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพที่เน้นการบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 กับหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การคิดขั้นสูง และการบริหารจัดการในบริบทสถานศึกษาขนาดเล็ก

1.3 จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยใช้หลักศีลในการครองตนและครองงาน หลักสมาธิในการตัดสินใจและวางแผนงาน และหลักปัญญาในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ (Model) การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก

2.2 ควรศึกษาว่าการใช้หลักไตรสิกขาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่สามารถอธิบายผลลัพธ์ของการบริหารเชิงคุณธรรมได้อย่างชัดเจน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยที่ระบุขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละประเภท

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ทะสา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- คามิน ศิริอยู่ลือ. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- จันทิมา อามโฆ และ สายสุดา เตียเจริญ. (2566). ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 13(2), 47-61.
- ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- ธณัฐชา ปัญสังกา. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ธัญญา คงเดช. (2568). ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).
- ธีระ รุญเจริญ. (2564). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ธีระ แสงรัตน์. (2566). ทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยพินิจบัณฑิต).
- นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

- นิลวรรณ ดงสิงห์. (2566). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกลสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธาณี เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2568). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พัฒน์พงษ์ แสงพันธ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- มธุภาณี อิมบุตร. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด).
- มะลิวัลย์ จันทวนา. (2567). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. (ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- วิวรรณ เชื้อจิตร. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- ศศิธร นิมนต์สวัสดิ์. (2568). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- สมบูรณ์ หวังโล๊ะ. (2565). ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สุนิสา แพทย์พิพัฒน์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- สุนันทา ทักษิณธรรม (2565). ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานบุคคล โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สุพัตรา ผลประสาธ (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2564). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิภาณูจน์ ศรีสังข์. (2564). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th Edition). London: UCL Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.